

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (dešimtoji kolegija) SPRENDIMAS

2018 m. kovo 7 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Socialinė apsauga – Motinystės išmoka – Išmokos dydžio apskaičiavimas remiantis apdraustojo asmens pajamomis per referencinį 12 mėnesių laikotarpį – Asmuo, kuris tuo laikotarpiu dirbo Europos Sąjungos institucijoje – Nacionalinės teisės aktai, pagal kuriuos nustatyta, kad šis dydis atitinka 70 % vidutinio kompensuojamojo uždarbio – Laisvo darbuotojų judėjimo apribojimas – Lojalus bendradarbiavimo principas“

Byloje C-651/16

dėl *Augstākā tiesa* (Aukščiausiasis Teismas, Latvija) 2016 m. gruodžio 9 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2016 m. gruodžio 19 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

DW

prieš

Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra

TEISINGUMO TEISMAS (dešimtoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas E. Levits, teisėjai A. Borg Barthet ir F. Biltgen (pranešėjas),

generalinis advokatas P. Mengozzi

kancleris A. Calot Escobar,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- DW, kurias ji pati pateikė,
- Latvijos vyriausybės, atstovaujamos I. Kucina ir A. Bogdanova,
- Estijos vyriausybės, atstovaujamos N. Grünberg,
- Europos Komisijos, atstovaujamos I. Naglis ir M. Kellerbauer,

atsižvelgęs į sprendimą, priimtą susipažinus su generalinio advokato nuomone, nagrinėti bylą be išvados,

* Proceso kalba: latvių.

priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl SESV 45 straipsnio ir ESS 4 straipsnio 3 dalies išaiškinimo.
- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant DW ir *Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra* (Valstybinė socialinio draudimo tarnyba, Latvija) ginčą dėl jai skirtinos motinystės išmokos dydžio nustatymo.

Teisinis pagrindas

- 3 *Likums „Par maternitātes slimības apdrošināšanu“* (Ligos ir motinystės draudimo įstatymas, *Latvijas Vēstnesis*, Nr. 182, 1995 m., p. 465) 31 straipsnio 1, 6 ir 7 dalyse numatyta:

„1) Vidutinis kompensuojamasis uždarbis, pagal kurį apskaičiuojamas valstybės mokamos socialinio draudimo išmokos dydis, nustatomas atsižvelgiant į apdraustojo asmens kompensuojamąjį uždarbį per paeiliui einančių dvylikos mėnesių laikotarpį, kuris pasibaigia likus dviem mėnesiams iki to mėnesio, kai įvyksta draudiminis įvykis <...>

<...>

6) Jeigu per laikotarpį, į kurį atsižvelgiama apskaičiuojant <...> 1 dalyje nustatytą vidutinį kompensuojamąjį uždarbį, apdraustasis asmuo nebuvo registruotas kaip mokantis socialinio draudimo įmokas ar buvo nemokamose atostogose, apskaičiuojant motinystės ar tėvystės išmokos dydį, vidutinis kompensuojamasis uždarbis už šią laikotarpio dalį, taip pat už tą dalį, kai asmuo negavo vidutinio kompensuojamojo uždarbio, nes buvo nemokamose atostogose, išskyrus nemokamas atostogas, skirtas pasirūpinti vaiku, yra 70 % valstybės nustatyto vidutinio kompensuojamojo darbo užmokesčio.

7) Jeigu per laikotarpį, į kurį atsižvelgiama apskaičiuojant <...> 1 dalyje nustatytą vidutinį kompensuojamąjį uždarbį, apdraustasis asmuo neturėjo vidutinio kompensuojamojo uždarbio dėl nedarbingumo, nėštumo ir motinystės atostogų, tėvystės atostogų, nemokamų atostogų, skirtų pasirūpinti vaiku, arba dėl vaiko priežiūros atostogų, vidutinis kompensuojamasis uždarbis atitinka tą, kuris gautas už ataskaitinį laikotarpį, jį sumažinus dienų, susijusių su nedarbingumo atostogomis, nėštumo ir motinystės atostogomis, tėvystės atostogomis, nemokamomis atostogomis, skirtomis pasirūpinti vaiku, ir vaiko priežiūros atostogomis, skaičiumi.“

- 4 1998 m. liepos 27 d. *Ministru kabineta noteikumu Nr. 270 „Vidējās apdrošināšanas iemaksu algas aprēķināšanas kārtība un valsts sociālās apdrošināšanas pabalstu piešķiršanas, aprēķināšanas un izmaksas kārtība“* (Vyriausybės nutarimas Nr. 270 „Dėl vidutinio kompensuojamojo uždarbio apskaičiavimo ir dėl valstybinio socialinio draudimo išmokų skyrimo, apskaičiavimo ir mokėjimo tvarkos“, *Latvijas Vēstnesis*, Nr. 223/224, 1998 m., 1284 p.) 7 straipsnyje nustatyta:

„7. Darbuotojo vidutinis kompensuojamasis uždarbis apskaičiuojamas pagal visas draudžiamąsias pajamas, gautas per Ligos ir motinystės draudimo įstatymo 31 straipsnio 1 dalyje nurodytą laikotarpį, kai:

7. asmuo dirbo pagal darbo sutartį

7.1.1. darbdaviui, su kuriuo tą dieną, kai įvyko draudiminis įvykis, darbuotoją sieja teisiniai santykiai, kaip tai nurodyta Valstybinio socialinio draudimo įstatymo 1 straipsnio 2 dalyje, kurie yra pagrindas gauti kompensuojamąjį uždarbį.“

5 To paties nutarimo 8 straipsnyje nurodyta:

„Šio nutarimo 7 straipsnyje išvardytais atvejais, skiriant valstybės mokamas socialinio draudimo išmokas, vidutinis kompensuojamasis uždarbis apskaičiuojamas pagal šią formulę:

$Vd = (A1 + A2 + \dots + A12)/D$, kai:

Vd – vidutinis dienos kompensuojamasis uždarbis <...>;

A1, A2... – dirbant pagal darbo sutartį gauto mėnesinio kompensuojamojo uždarbio už Ligos ir motinystės draudimo įstatymo 31 straipsnio 1 dalyje nurodytą dvylikos mėnesių laikotarpį dydis, neįskaitant priedų, premijų, išmokų ir kitų rūšių atlygio, kuriuos asmuo gavo iš darbdavio pagal kolektyvinės sutarties ar darbo sutarties nuostatas per laikinojo nedarbingumo laikotarpį, nėštumo ir motinystės (tėvystės) atostogas, vaiko priežiūros atostogas ar nemokamas atostogas, skirtas pasirūpinti vaiku;

D – Ligos ir motinystės draudimo įstatymo 31 straipsnio 1 dalyje nurodyto laikotarpio dienų skaičius, neįskaitant dienų, kai nedirbta dėl laikino nedarbingumo gaunant ligos išmokas, taip pat dėl nėštumo ir motinystės (tėvystės) atostogų, nemokamų atostogų, skirtų pasirūpinti vaiku, ir vaiko priežiūros atostogų.“

Pagrindinė byla ir prejudicinis klausimas

- 6 2014 m. sausio 2 d. DW pateikė Valstybinei socialinio draudimo tarnybai prašymą skirti jai motinystės išmoką už nėštumo atostogų laikotarpį. 2014 m. balandžio 2 d. ji taip pat paprašė šios išmokos už motinystės atostogų laikotarpį.
- 7 Valstybinė socialinio draudimo tarnyba nurodytą išmoką skyrė atitinkamai už laikotarpius nuo 2014 m. sausio 2 d. iki kovo 12 d. ir nuo 2014 m. kovo 13 d. iki gegužės 21 d. Išmoka apskaičiuota taip: 80 % vidutinio kompensuojamojo dienos uždarbio, nustatyto atsižvelgiant į DW pajamas, gautas per 12 mėnesių referencinį laikotarpį, t. y. nuo 2012 m. lapkričio 1 d. iki 2013 m. spalio 31 d., ir šį laikotarpį sudarantį dienų skaičių. Kadangi per 12 mėnesių referencinį laikotarpį DW vienuolika mėnesių dirbo Europos Sąjungos institucijoje ir todėl nebuvo registruota kaip darbuotoja (nebuvo apdrausta socialiniu draudimu) Latvijoje, Valstybinė socialinio draudimo tarnyba, remdamasi Ligos ir motinystės draudimo įstatymo 31 straipsnio 6 dalimi, apskaičiavo, kad kiekvieno šių mėnesių kompensuojamąjį uždarbį sudaro 70 % atitinkamoje valstybėje narėje nustatyto vidutinio mėnesinio kompensuojamojo darbo užmokesčio, t. y. 395,70 EUR. Tačiau tą mėnesį, kai DW buvo registruota kaip dirbanti ir mokanti socialines įmokas Latvijoje, buvo atsižvelgta į tą mėnesį jos gautą kompensuojamąjį uždarbį, t. y. 1 849,73 EUR.
- 8 DW kreipėsi į *Administratīvā rajona tiesa* (Apylinkės administracinis teismas, Latvija) su prašymu perskaiciuoti jos išmokos dydį. Šis teismas patenkino šį prašymą remdamasis 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 883/2004 dėl socialinės apsaugos sistemų koordinavimo (OL L 166, 2004, p. 1, ir klaidų ištaisymas OL L 200, 2004, p. 1) nuostatomis ir SESV nuostatomis, reglamentuojančiomis laisvą darbuotojų judėjimą.
- 9 Valstybinė socialinio draudimo tarnyba pateikė apeliacinį skundą *Administratīvā apgabaltiesa* (Apygardos administracinis teismas, Latvija). Šis teismas nusprendė, kad Reglamentas Nr. 883/2004, pagal kurį raginama sumuoti laikotarpius teisei įgyti, šiuo atveju netaikytinas, o pagal Latvijos teisę nėra reikalavimo siekiant įgyti teisę į motinystės išmoką mokėti socialinio draudimo įmokas Latvijoje tam tikrą nustatytą laikotarpį. Tuo remdamasis jis padarė išvadą, kad išmoka, apskaičiuota tik pagal Latvijos teisę, nustatyta teisingai.

- 10 DW dėl šio sprendimo padavė kasacinį skundą *Augstākā tiesa* (Aukščiausiasis Teismas, Latvija), tvirtindama, kad minėtos išmokos apskaičiavimo tvarka prieštarauja SESV 45–48 straipsniams ir Teisingumo Teismo jurisprudencijai (2006 m. vasario 16 d. Sprendimas *Öberg*, C-185/04, EU:C:2006:107). DW teigia, kad į apskaičiuojamą jai mokėtiną išmoką nereikia įtraukti draudimo laikotarpių, per kuriuos ji dirbo Europos Sąjungos institucijose, ir į išmokos dydį įtraukti į tą, kuri ji būtų gavusi, jeigu per visą referencinį laikotarpį būtų dirbusi Latvijoje. Šią išvadą patvirtina nagrinėjamos išmokos tikslas, t. y. padidinti motinystės išmokas dirbusiems asmenims, kartu užtikrinant minimalias pajamas visiems darbo neturintiems asmenims.
- 11 Valstybinė socialinio draudimo tarnyba savo ruožtu mano, kad Teisingumo Teismo jurisprudencija dėl darbo laikotarpių sumavimo, siekiant nustatyti teisę į tėvystės (motinystės) išmoką, netaikytina šios bylos aplinkybėmis, t. y. apskaičiuojant motinystės išmokos dydį.
- 12 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas reiškia abejones dėl to, ar Latvijos teisės nuostatos, reglamentuojančios motinystės išmokos dydžio nustatymą, atitinka Sąjungos teisę. Šiuo atžvilgiu jis pažymi, kad DW atsidūrė nepalankesnėje padėtyje tada, kai, naudodamasi judėjimo laisve, išvyko dirbti Sąjungos institucijoje. Iš tikrųjų vidutinis kompensuojamasis darbo užmokestis, kuriuo remtasi pagal Latvijos teisę, dėl 11 mėnesių, per kuriuos DW dirbo Sąjungos institucijoje, yra daug mažesnis nei tas, į kurį atsižvelgta likusį mėnesį, kai DW dirbo Latvijoje. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo teigimu, dėl skaičiavimo metodo, naudojamo nustatant motinystės išmoką, iš tikrųjų šios išmokos suma susiejama su atitinkamo darbuotojo darbo laikotarpiu Latvijoje.
- 13 Šiuo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas primena, kad Teisingumo Teismo jurisprudencija, pagal kurią tokie nacionalinės teisės aktai gali būti laisvo darbuotojų judėjimo apribojimas, draudžiamas pagal SESV 45 straipsnį. Šie nacionalinės teisės aktai taip pat nesuderinami su valstybių narių turima lojalaus bendradarbiavimo su Sąjunga ir pagalbos jai pareiga Sąjungos atžvilgiu turima lojalaus bendradarbiavimo ir pagalbos pareiga, kurią atspindi ESS 4 straipsnio 3 dalyje įtvirtintas įsipareigojimas padėti Sąjungai vykdyti užduotis (2004 m. gruodžio 16 d. Sprendimo *My*, C-293/03, EU:C:2004:821, 45–48 punktai; 2006 m. vasario 16 d. Sprendimo *Öberg*, C-185/04, EU:C:2006:107, 16 ir 17 punktai ir 2015 m. vasario 4 d. Sprendimo *Melchior*, C-647/13, EU:C:2015:54, 26 ir 27 punktai).
- 14 Šiomis aplinkybėmis *Augstākā tiesa* (Aukščiausiasis Teismas) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šį prejudicinį klausimą:

„Ar ESS 4 straipsnio 3 dalies ir SESV 45 straipsnio 1 ir 2 dalių nuostatos turi būti aiškinamos taip, kad jomis leidžiami valstybės narės teisės aktai, kaip antai nagrinėjami pagrindinėje byloje, kuriuose nenumatyta, kad į 12 mėnesių laikotarpį, kuriuo remiantis apskaičiuojamas vidutinis kompensuojamasis uždarbis, būtinas siekiant nustatyti motinystės išmokos dydį, neįtraukiami mėnesiai, kai asmuo dirbo Europos Sąjungos institucijoje ir buvo draustas pagal bendrąją [Sąjungos] sveikatos draudimo sistemą, bet nustačius, kad tuo laikotarpiu asmuo nebuvo draustas Latvijoje, jo pajamos prilyginamos šalies vidutiniam kompensuojamajam darbo užmokesčiui, dėl to jam gali būti skirta daug mažesnė motinystės išmoka, palyginti su ta, kurią asmuo galbūt būtų galėjęs gauti, jeigu tuo laikotarpiu, kuriuo remiantis apskaičiuojamas išmokos dydis, jis nebūtų išvykęs dirbti į <...> Sąjungos instituciją, o būtų dirbęs Latvijoje?“

Dėl prejudicinio klausimo

- 15 Savo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia sužinoti, ar ESS 4 straipsnio 3 dalį ir SESV 45 straipsnį reikia aiškinti taip, kad jie draudžia valstybės narės teisės aktus, kaip antai nagrinėjamus pagrindinėje byloje, pagal kuriuos siekiant nustatyti vidutinį kompensuojamąjį darbo užmokestį, kuriuo remiantis apskaičiuojamas motinystės išmokos dydis, referencinio laikotarpio mėnesiai, per kuriuos atitinkamas asmuo dirbo Sąjungos institucijoje ir nebuvo draustas pagal tos

valstybės narės socialinio draudimo sistemą, prilyginami nedarbo laikotarpiui ir jiems taikomas toje valstybėje narėje nustatytas vidutinis kompensuojamasis darbo užmokestis, dėl to asmeniui skiriama daug mažesnė motinystės išmoka, palyginti su ta, kurią jis galėtų gauti, jeigu būtų dirbęs tik nurodytoje valstybėje narėje.

- 16 Pirmiausia primintina, kad, nors valstybės narės išsaugo įgaliojimus socialinės apsaugos sistemų organizavimo srityje, be kita ko, nustatyti socialinio draudimo išmokų skyrimo sąlygas, naudodamosi šiais įgaliojimais jos privalo laikytis Sąjungos teisės, ypač Sutarties nuostatų dėl laisvo darbuotojų judėjimo (šiuo klausimu žr. 2008 m. balandžio 1 d. Sprendimo *Gouvernement de la Communauté française ir Gouvernement wallon*, C-212/06, EU:C:2008:178, 43 punktą, 2016 m. sausio 21 d. Sprendimo *Komisija / Kipras*, C-515/14, EU:C:2016:30, 38 punktą ir 2016 m. spalio 6 d. Sprendimo *Adrien ir kt.*, C-466/15, EU:C:2016:749, 22 punktą).
- 17 Taigi reikia patikrinti, ar Sutarties nuostatos dėl laisvo darbuotojų judėjimo yra taikomos tokioje situacijoje, kokia nagrinėjama pagrindinėje byloje. Jei taip, toliau reikia nustatyti, pirma, ar nacionalinės teisės aktai, kaip antai nagrinėjami pagrindinėje byloje, sudaro laisvo darbuotojų judėjimo kliūtį ir, antra, jei taip yra, ar ši kliūtis gali būti pateisinama.
- 18 Pirma, kalbant apie Sutarties nuostatas, susijusias su darbuotojų judėjimo laisve, reikia priminti, kad iš nusistovėjusios Teisingumo Teismo jurisprudencijos matyti, kad Sąjungos pilietis, neatsižvelgiant į gyvenamąją vietą ir pilietybę, pasinaudojęs laisvo darbuotojų judėjimo teise ir vykdęs profesinę veiklą kitoje valstybėje narėje nei jo kilmės valstybė narė, patenka į SESV 45 straipsnio taikymo sritį (2006 m. vasario 16 d. Sprendimo *Rockler*, C-137/04, EU:C:2006:106, 14 punktas ir 2006 m. vasario 16 d. Sprendimo *Öberg*, C-185/04, EU:C:2006:107, 11 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 19 Beje, ši nuostata taip pat apima Sąjungos pilietį, kuris dirba kitoje valstybėje narėje nei jo kilmės valstybė ir kuris priima darbo tarptautinėje organizacijoje pasiūlymą (šiuo klausimu žr. 2006 m. vasario 16 d. Sprendimo *Rockler*, C-137/04, EU:C:2006:106, 15 punktą, 2006 m. vasario 16 d. Sprendimo *Öberg*, C-185/04, EU:C:2006:107, 12 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją ir 2013 m. liepos 4 d. Sprendimo *Gardella*, C-233/12, EU:C:2013:449, 25 punktą). Iš tiesų toks pilietis nepraranda savo kaip darbuotojo statuso, kaip tai suprantama pagal SESV 45 straipsnį, dėl to, kad dirba tarptautinėje organizacijoje (2013 m. liepos 4 d. Sprendimo *Gardella*, C-233/12, EU:C:2013:449, 26 punktas).
- 20 Darytina išvada, kad DW atvejis patenka į SESV 45 straipsnio taikymo sritį.
- 21 Antra, dėl klausimo, ar nacionalinės teisės aktų, kaip nagrinėjami pagrindinėje byloje, taikymas lemia laisvo darbuotojų judėjimo apribojimą, reikia priminti, kad visomis Sutarties nuostatomis laisvo asmenų judėjimo srityje siekiama palengvinti Sąjungos piliečiams bet kokios profesinės veiklos vykdymą Sąjungos teritorijoje ir draudžiamos priemonės, galinčios sudaryti nepalankesnes sąlygas šiems piliečiams, kai jie ketina vykdyti ekonominę veiklą kitos valstybės narės teritorijoje (2006 m. vasario 16 d. Sprendimo *Rockler*, C-137/04, EU:C:2006:106, 17 punktas; 2006 m. vasario 16 d. Sprendimo *Öberg*, C-185/04, EU:C:2006:107, 14 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija; 2008 m. balandžio 1 d. Sprendimo *Gouvernement de la Communauté française ir Gouvernement wallon*, C-212/06, EU:C:2008:178, 44 punktas ir 2016 m. sausio 21 d. Sprendimo *Komisija / Kipras*, C-515/14, EU:C:2016:30, 39 punktas).
- 22 Taigi, nuostatos, kurios kliudo valstybės narės piliečiui išvykti iš savo kilmės valstybės siekiant pasinaudoti teise laisvai judėti ar atgraso nuo tokio išvykimo, sudaro kliūtis šiai laisvei, net jei yra taikomos neatsižvelgiant į atitinkamo darbuotojo pilietybę (2006 m. vasario 16 d. Sprendimo *Rockler*, C-137/04, EU:C:2006:106, 18 punktas ir 2006 m. vasario 16 d. Sprendimo *Öberg*, C-185/04, EU:C:2006:107, 15 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

- 23 Iš tiesų SESV 45 straipsniu pirmiausia siekiama, kad darbuotojas, kuris pasinaudojo laisvo judėjimo teise ir dirbo daugiau nei vienoje valstybėje narėje, be objektyvios priežasties nebūtų vertinamas mažiau palankiai nei darbuotojas, kuris visą laiką dirbo tik vienoje valstybėje narėje (be kita ko, žr. 1991 m. kovo 7 d. Sprendimo *Masgio*, C-10/90, EU:C:1991:107, 17 punktą ir 2016 m. sausio 21 d. Sprendimo *Komisija / Kipras*, C-515/14, EU:C:2016:30, 42 punktą).
- 24 Nagrinėjamu atveju iš Teisingumo Teismui pateiktos bylos medžiagos matyti, kad pagal taikytinus nacionalinės teisės aktus darbuotoja, kuri per 12 mėnesių referencinį laikotarpį nebuvo apdrausta pagal nacionalinę socialinės apsaugos sistemą dėl to, kad dirbo Sąjungos institucijoje, yra prilyginama asmeniui, nevykdžiusiam profesinės veiklos, ir jai skiriama minimalaus dydžio motinystės išmoka, apskaičiuota remiantis atitinkamoje valstybėje narėje nustatytu vidutiniu kompensuojamuoju darbo užmokesčiu, nors darbuotojos, kuri visą savo profesinę veiklą vykdė tik toje valstybėje narėje, motinystės išmoka nustatoma remiantis referenciniu laikotarpiu pagal nacionalinę socialinės apsaugos sistemą mokėtomis draudimo įmokomis.
- 25 Šiuo atžvilgiu reikia pažymėti, kad net jei taikomuose nacionalinės teisės aktuose nenumatyta, kad teisė gauti motinystės išmoką įgyjama tik jeigu asmuo referenciniu laikotarpiu buvo apdraustas pagal nacionalinę socialinio apsaugos sistemą, tačiau nagrinėjamos išmokos apskaičiavimo tvarka lemia panašų rezultatą, nes darbuotojai, kuri dirbo Sąjungos institucijoje, skirtos išmokos dydis yra gerokai mažesnis nei tas, kurį ji būtų galėjusi gauti, jei būtų dirbusi atitinkamos valstybės narės teritorijoje ir mokėjusi įmokas pagal šios valstybės narės socialinės apsaugos sistemą.
- 26 Teisingumo Teismas, beje, nusprendė, kad nacionalinės teisės aktai, pagal kuriuos apskaičiuojant tėvystės (motinystės) išmokos dydį neatsižvelgiama į laikotarpį, kai darbuotojas buvo apdraustas pagal Sąjungos bendrąją sveikatos draudimo sistemą, valstybės narės piliečius gali atgrasyti nuo išvykimo iš šios valstybės siekiant vykdyti profesinę veiklą kitos valstybės narės teritorijoje esančioje Sąjungos institucijoje, nes priimdamas tokios institucijos darbo pasiūlymą darbuotojas prarastų galimybę gauti išmoką pagal šią nacionalinę sveikatos draudimo sistemą, į kurią jis turėtų teisę, jeigu nebūtų priėmęs to darbo pasiūlymo (2006 m. vasario 16 d. Sprendimo *Rockler*, C-137/04, EU:C:2006:106, 19 punktas ir 2006 m. vasario 16 d. Sprendimo *Öberg*, C-185/04, EU:C:2006:107, 16 punktas).
- 27 Iš to išplaukia, kad nacionalinės teisės aktai, kaip antai nagrinėjami pagrindinėje byloje, gali kliudyti vykdyti profesinę veiklą už atitinkamos valstybės narės ribų, t. y. kitoje valstybėje narėje arba Sąjungos institucijoje ar kitoje tarptautinėje organizacijoje, ir todėl nuo to atgrasyti, nes tokį darbo pasiūlymą priėmusi darbuotoja, kuri prieš tai ar po to buvo apdrausta pagal atitinkamos valstybės narės socialinės apsaugos sistemą, pagal šią sistemą gauna gerokai mažesnio dydžio išmoką nei ta, į kurią būtų turėjusi teisę, jeigu nebūtų pasinaudojusi savo teise į laisvą judėjimą.
- 28 Vadinas, tokie nacionalinės teisės aktai yra pagal SESV 45 straipsnį iš principo draudžiama laisvo darbuotojų judėjimo kliūtis.
- 29 Šios išvados visiškai nepaneigia Latvijos vyriausybės argumentas, kad Sąjungos laikinos išmokos, kaip antai motinystės išmoka, negali sudaryti didelių kliūčių darbuotojui sprendžiant, ar sutikti dirbti Sąjungos institucijoje ar kitos valstybės narės nei kilmės valstybė narė teritorijoje. Šiuo klausimu pakanka pažymėti, kad vertinant laisvo darbuotojų judėjimo kliūtis neatsižvelgiama į atitinkamos išmokos tvarumą. Iš tiesų pagal Teisingumo Teismo jurisprudenciją Sutarties straipsniai, reglamentuojantys laisvą asmenų judėjimą, yra pagrindinės Sąjungos nuostatos, ir bet kokia, net mažiausia, kliūtis šiai laisvei yra draudžiama (2000 m. vasario 15 d. Sprendimo *Komisija / Prancūzija*, C-34/98, EU:C:2000:84, 49 punktas).
- 30 Siekiant pateikti išsamų atsakymą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui, reikia išnagrinėti, trečia, ar ši laisvo darbuotojų judėjimo kliūtis gali būti pateisinama.

- 31 Pagal Teisingumo Teismo jurisprudenciją Sutartimi garantuota pagrindines laisves ribojanti priemonė gali būti pateisinama, tik jei ja siekiama teisėto, su Sutartimi suderinamo tikslo ir laikomasi proporcingumo principo. Tam būtina, kad tokia priemonė būtų tinkama numatytam tikslui įgyvendinti ir neviršytų to, kas būtina jam pasiekti (žr., pavyzdžiui, 2006 m. vasario 16 d. Sprendimo *Rockler*, C-137/04, EU:C:2006:106, 22 punktą ir 2006 m. vasario 16 d. Sprendimo *Öberg*, C-185/04, EU:C:2006:107, 19 punktą ir nurodytą jurisprudenciją).
- 32 Latvijos vyriausybė teigia, kad nacionalinės teisės aktai, kaip antai nagrinėjami pagrindinėje byloje, grindžiami bendrojo intereso pagrindais ir kad motinystės išmoka, grindžiama solidarumo principu, buvo numatyta siekiant užtikrinti nacionalinės socialinės apsaugos sistemos stabilumą. Šia sistema, kurios finansavimą garantuojama tiesiogine sąsaja tarp surinktų įmokų ir suteiktų motinystės išmokų dydžio, siekiama pagerinti demografinę padėtį.
- 33 Šiuo atžvilgiu reikia priminti, kad nors vien ekonominiai motyvai negali būti laikomi privalomais bendrojo intereso pagrindais, galinčiais pateisinti Sutartimi užtikrinamos pagrindinės laisvės apribojimą, tačiau nacionalinės teisės aktai gali būti laikomi pateisinamu pagrindinės laisvės apribojimu, jeigu juos lėmė ekonominiai motyvai, kuriais siekiama bendrojo intereso tikslo. Vadinas, negalima atmesti galimybės, kad pavojus, jog bus sunkiai pažeista socialinės apsaugos sistemos finansinė pusiausvyra, gali būti laikomas privalomuoju bendrojo intereso pagrindu, galinčiu pateisinti Sutarties nuostatų dėl laisvo darbuotojų judėjimo nesilaikymą (2016 m. sausio 21 d. Sprendimo *Komisija / Kipras*, C-515/14, EU:C:2016:30, 53 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 34 Vis dėlto pagal suformuotą Teisingumo Teismo jurisprudenciją, kai kompetentingos nacionalinės valdžios institucijos imasi nuo Sąjungos teisėje įtvirtinto principo nukrypstančios priemonės, kiekvienu konkrečiu atveju jos turi įrodyti, jog šia priemone gali būti užtikrintas nurodyto tikslo įgyvendinimas ir ji neviršija to, kas būtina jam pasiekti. Pateisinamosios priežastys, kuriomis valstybė narė gali remtis, turi būti pagrįstos tinkamais įrodymais ar šios valstybės nustatytos ribojamosios priemonės tinkamumo ir proporcingumo tyrimu ir konkrečiomis aplinkybėmis, patvirtinančiomis jos argumentus. Reikia, kad šiuo objektyviu, išsamiu ir statistika pagrįstu tyrimu, naudojant patikimus, nuoseklius ir įtikinamus duomenis, būtų galima įrodyti, jog pavojus socialinės apsaugos sistemos pusiausvyrai iš tikrųjų egzistuoja (2016 m. sausio 21 d. Sprendimo *Komisija / Kipras*, C-515/14, EU:C:2016:30, 54 punktas).
- 35 Reikia konstatuoti, kad nagrinėjamu atveju tokio tyrimo neatlikta. Iš tiesų, iš Teisingumo Teismui pateiktų rašytinių pastabų matyti, kad Latvijos vyriausybė apsiribojo vien tik bendrais teiginiais, nepateikdama konkrečių įrodymų, pagrindžiančių argumentus, kad nacionalinės teisės aktai, kaip antai nagrinėjami pagrindinėje byloje, pateisinami bendrojo intereso pagrindais. Kiek tai susiję su tariamu pateisinimu, kad yra tiesioginė sąsaja tarp sumokėtų įmokų ir skirtos išmokos dydžio, jam negalima pritarti, nes tam, kad būtų skirta išmoka, nėra įpareigojimo mokėti įmokas.
- 36 Todėl, atsižvelgiant į Teisingumo Teismo turimoje bylos medžiagoje esančią informaciją, laisvo darbuotojų judėjimo kliūtis, kokia nagrinėjama pagrindinėje byloje, negali būti pateisinta.
- 37 Kadangi buvo nustatyta, kad pagrindinėje byloje nagrinėjami teisės aktai yra nesuderinami su laisvo darbuotojų judėjimo principu, garantuojamu SESV 45 straipsniu, nereikia priimti sprendimo dėl ES sutarties 4 straipsnio 3 dalies aiškinimo (2016 m. spalio 6 d. Sprendimo *Adrien ir kt.*, C-466/15, EU:C:2016:749, 37 punktas).
- 38 Remiantis tuo, kas išdėstyta, į pateiktą klausimą reikia atsakyti, kad SESV 45 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad jis draudžia valstybės narės teisės aktus, kaip antai nagrinėjamus pagrindinėje byloje, pagal kuriuos siekiant nustatyti vidutinį kompensuojamąjį darbo užmokestį, kuriuo remiantis apskaičiuojamas motinystės išmokos dydis, referencinio laikotarpio mėnesiai, per kuriuos atitinkamas asmuo dirbo Sąjungos institucijoje ir nebuvo draustas pagal tos valstybės narės socialinės apsaugos

sistemą, prilyginami nedarbo laikotarpiui ir jiems taikomas toje valstybėje narėje nustatytas vidutinis kompensuojamasis darbo užmokestis, dėl to šiam asmeniui skiriama daug mažesnė motinystės išmoka, palyginti su ta, kurią jis būtų galėjęs gauti, jeigu būtų dirbęs tik minėtoje valstybėje narėje.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 39 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (dešimtoji kolegija) nusprendžia:

SESV 45 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad jis draudžia valstybės narės teisės aktus, kaip antai nagrinėjamus pagrindinėje byloje, pagal kuriuos siekiant nustatyti vidutinį kompensuojamąjį darbo užmokestį, kuriuo remiantis apskaičiuojamas motinystės išmokos dydis, referencinio laikotarpio mėnesiai, per kuriuos atitinkamas asmuo dirbo Sąjungos institucijoje ir nebuvo draustas pagal tos valstybės narės socialinės apsaugos sistemą, prilyginami nedarbo laikotarpiui ir jiems taikomas toje valstybėje narėje nustatytas vidutinis kompensuojamasis darbo užmokestis, dėl to šiam asmeniui skiriama daug mažesnė motinystės išmoka, palyginti su ta, kurią jis būtų galėjęs gauti, jeigu būtų dirbęs tik minėtoje valstybėje narėje.

Parašai.